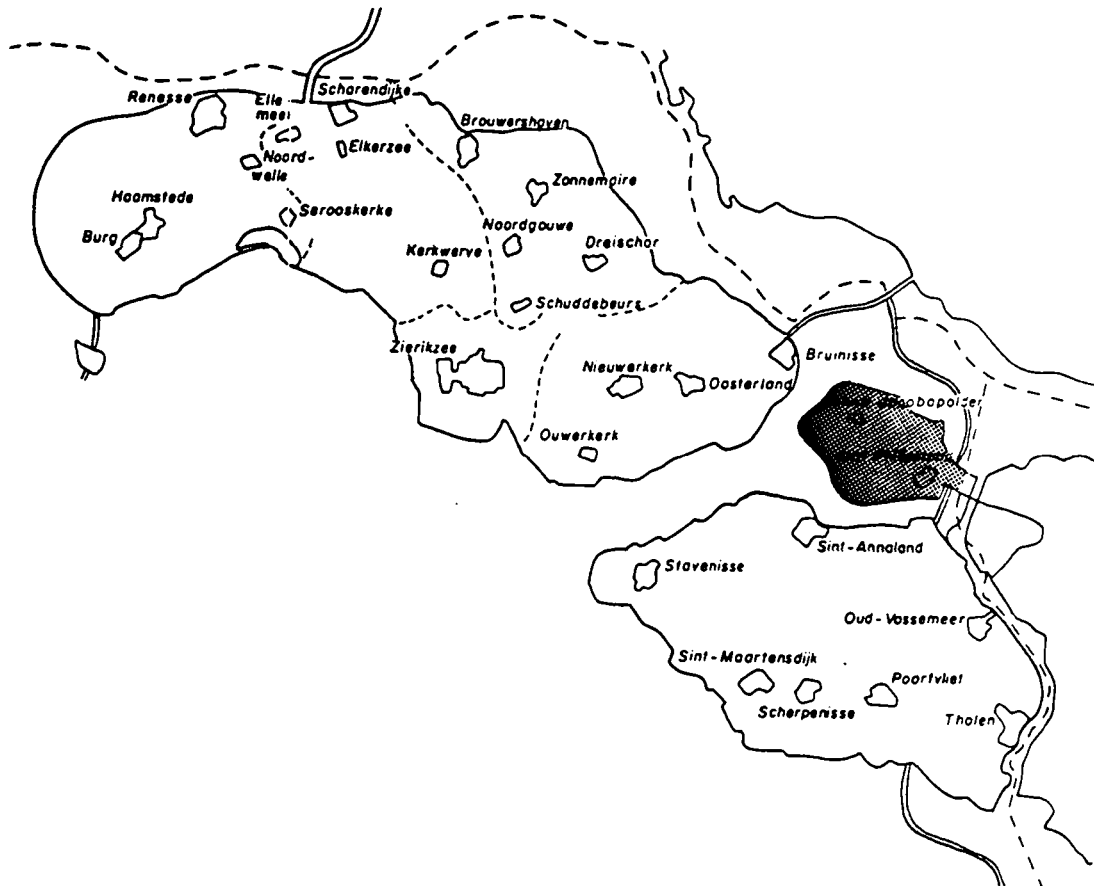

gemeentebeschrijving

sint philipsland

(december 1991)

B. I. Sens

INHOUD

	<u>Blz.</u>
VOORWOORD	5
1. INLEIDING	6
2. BODEMGESTELDHEID	6
3. GRONDGEBRUIK	6
4. INFRASTRUCTUUR	7
4.1 Wegen	7
4.2 Waterwegen, havens en veren	7
4.3 Dijken en dammen	8
4.4 Tramlijn	8
5. NEDERZETTINGEN	8
5.1 Algemeen	8
5.2 Sint Philipsland	9
5.3 Anna Jacobapolder	9
5.4 Buitengebied	10
6. NABESCHOUWING INVENTARISATIE	11
7. GEBIED MET BIJZONDERE WAARDE	11
LITERATUURLIJST	12
ADRESLIJST VAN GEINVENTARISEERDE OBJECTEN EN COMPLEXEN	
AFBEELDINGEN	

VOORWOORD

Wat is het Monumenten Inventarisatie Project?

Door het rijk is in samenwerking met de provincies en de vier grote steden een project ontwikkeld dat als doel heeft de inventarisatie van jonge bouwkunst en stedenbouw in Nederland. "Jonge" betekent hier: tot stand gekomen in de periode midden 19e eeuw - Tweede Wereldoorlog.

De verkregen gegevens worden landelijk verzameld en verwerkt. Ze kunnen dienen als uitgangspunt voor verder onderzoek en voor het te voeren beleid van rijk, provincies en gemeenten. Ze bestaan uit regio- en gemeentebeschrjvingen en uit de inventarisatieresultaten (veldwerk).

Regiobeschrijving

De inventarisatie wordt per provincie (of grote stad) gebiedsgewijs aangepakt. Daartoe is de provincie Zeeland in drie werkgebieden verdeeld, namelijk Midden-Zeeland, Noord-Zeeland en Zeeuwsch-Vlaanderen.

Per gebied wordt eerst een regiobeschrijving gemaakt, met daarin een beschrijving van de historische en ruimtelijke ontwikkelingen in de periode ca. 1850 - 1945. Bij de beschrijving wordt globaal aandacht besteed aan de algemeen historische aspecten van bestuurlijke, landschappelijke, sociaal-economische en geografische aard.

Gemeentebeschrjving

Met behulp van de regiobeschrijving vindt nader onderzoek plaats per gemeente en per kern. In eerste instantie gebeurt dit op basis van literatuurstudie en vergelijkend kaartonderzoek. De resultaten hiervan worden aangevuld met gegevens uit de object- en complexinventarisatie. Het onderzoek leidt tot een korte beschrijving van de kernen per gemeente en de historische en ruimtelijke ontwikkeling daarvan, waarbij aandacht wordt besteed aan algemeen historische aspecten van onderwerpen die ook bij de regiobeschrijving zijn behandeld (zie boven).

Met behulp van (voornamelijk) historisch kaartmateriaal wordt inzicht gegeven in de ruimtelijke ontwikkelingen.

Wanneer een kern in de betrokken periode belangrijke functionele en stedenbouwkundige ontwikkelingen heeft doorgemaakt, wordt er bovendien een overzichtskaart toegevoegd van deze ontwikkelingen met een typologie van de uitbreidingen.

De regio- en gemeentebeschrjvingen vormen de basis voor het veldwerk. Het veldwerk bestaat uit inventarisaties van objecten, complexen en stedenbouwkundige structuren, die voor de periode belangrijk en/of kenmerkend of juist bijzonder zijn. Aan de gemeentebeschrjvingen is een samenvatting van het veldwerk en een adreslijst van de geïnventariseerde objecten en complexen toegevoegd.

1. INLEIDING

De gemeente Sint Philipsland, omvattende het gelijknamige voormalige eiland, heeft een oppervlakte van 4.033 ha.

De gemeente grenst in het westen en noorden aan de gemeente Bruinisse, in het oosten aan de provincie Noord-Brabant en in het zuiden aan de gemeente Tholen (afb. 1).

Sint Philipsland ligt tussen de wateren Krabbenkreek, Zijpe, Slaak en Eendracht.

De gemeente bestaat uit de dorpen Sint Philipsland en Anna Jacobapolder en de buurtschap De Sluis.

2. BODEMGESTELDHEID

Het voormalige eiland Sint Philipsland is ontstaan uit schorren, slikken en platen, die in de 15e eeuw voor het eerst werden bedijkt. In 1532 overstroomde het eiland en ruim 100 jaar later, in 1645, werd de eerste polder van het huidige Sint Philipsland bedijkt (Oude Polder). Het eiland groeide hierna verder aan en in 1936 werd de Abraham Wissepolder als laatste aanwas bedijkt.

Het gehele gebied behoort bodemkundig tot het nieuwland (schor- en plaatgronden), wat ondermeer inhoudt dat het gebied een gering reliëf kent (afb. 2).

In het midden van het gebied bevinden zich restanten van de voormalige Bruintjeskreek.

De afwatering vond tot de uitvoering van de Deltawerken en de daarmee gepaard gaande wijzigingen, op natuurlijke wijze plaats. Midden in de Oude Polder liep de kreek De Luyster. Deze was in gebruik als centrale watergang voor de afvoer van overtollig regenwater. Tussen de afzonderlijke kavels werden kleine sloten ten behoeve van de afwatering gegraven.

Via een in 1847 gebouwde suatiesluis loosde het noordelijk deel van het eiland (de Anna Jacobapolder) haar water in het Zijpe. Aan de zuidzijde van het eiland werd water geloosd via een suatiesluis (1914) in de Krabbenkreek. In het noordoostelijk en noordwestelijk deel van Sint Philipsland waren bovendien stalen molentjes geplaatst voor de onderbemaling.

Het deel van de Prins Hendrikpolder dat tot Sint Philipsland behoorde, had een eigen spuikom en suatiesluis op het Krammer.

In 1985 werd het gemaal De Luyster in gebruik gesteld. Dit werd gebouwd, omdat door gewijzigde situaties in het kader van de Deltawerken de toen functionerende afwateringswerken niet langer voldeden of moesten verdwijnen in verband met de dijkversterkingen.

3. GRONDGEBRUIK

Op Sint Philipsland waren wat betreft het agrarisch grondgebruik de laaggelegen gronden langs de kreek in gebruik als weiland. De andere gronden waren in gebruik voor akkerbouw.

Opvallend was de teelt van zilveruien. In de negentiende eeuw werd begonnen met enkele hectaren en in de loop der jaren groeide dit uit tot enkele tientallen hectaren. Vele gezinnen waren afhankelijk van de inkomsten van de zilveruienteelt.

Sint Philipsland, een nieuwlandpolder, die in 1645 werd bedijkt, kent een planmatige verkaveling in regelmatige vierkanten en rechthoeken. De kavels van de Oude Polder van Sint Philipsland werden onder de belanghebbers bij loting verdeeld. De polder was in zeven kavels opgedeeld. Deze waren begrensd door sloten ten behoeve van de afwatering. Van oost naar west liep een weg waarop alle kavels aansloten (de Oudeweg).

Voor het bouwen van woningen (het dorp) werd een plaats aangewezen in het zuidoosten van het eiland. Het dorp was al even planmatig van opzet als de verkaveling.

De andere polders van Sint Philipsland vertonen een soortgelijke, regelmatige verkaveling.

De oorlogsinundaties op Sint Philipsland zijn, vergeleken met andere delen van Zeeland, beperkt gebleven. Bij de watersnoodramp in 1953 overstroomden echter alle polders.

4. INFRASTRUCTUUR

4.1 Wegen

De landwegen op Sint Philipsland volgen een strak patroon. Zij staan meestal loodrecht op elkaar. Oorspronkelijk waren de wegen onverhard. Aan het begin van deze eeuw werden de wegen in Sint Philipsland begrind, terwijl de toegangsweg over het Slaak aan Zeeuwse zijde al in 1894-'95 van grind was voorzien.

Aan het eind van de jaren dertig werd de rijksweg van Sint Philipsland naar het veer bij Anna Jacobapolder aangelegd, naar aanleiding van het drukker wordende verkeer op het veer naar Duiveland. Deze doorkruist het patroon van de Oude Polder, maar past binnen het patroon van de Anna Jacobapolder.

4.2 Waterwegen, havens en veren

Het voormalige eiland Sint Philipsland wordt omsloten door hoofdgeulen, die de doorgaande vaarroutes voor het scheepvaartverkeer hebben gevormd. Ten noorden van Sint Philipsland stroomt het Slaak, dat sinds 1988 onderbroken wordt door de Philipsdam.

Ten behoeve van een verbeterde Schelde-Rijnverbinding is een kanaal getrokken door de Slaakdam, waardoor Sint Philipsland in het oosten opnieuw begrensd wordt door de Eendracht.

Sint Philipsland kent twee havens (vroeger tijhaventjes). De haven van het dorp Sint Philipsland onderging, ondermeer als gevolg van suikerbietentransport, tussen 1870 en 1921 verschillende verbeteringen.

Aan de noordwest zijde van het eiland, waar tot 1988 het veer over het Zijpe voer, werd in de vorige eeuw een tijhaventje aangelegd. In 1900 werd hier een tramweghaven aan toegevoegd.

Tot 1858 had de veerverbinding tussen Sint Philipsland en Noord-Brabant plaats over de slikken van Heene of Meerloo. In dat jaar kwam een vaste verbinding met een zogenaamde gronddam tot stand, die in 1884 door de definitieve Slaakdam werd vervangen.

Na de bedijking van de Anna Jacobapolder in 1847 werd een veerdienst tussen Anna Jacobapolder en Duiveland over het Zijpe onderhouden. Daarnaast

werd in 1900 een veerdienst gestart over het Zijpe door de Rotterdamse Tramweg Maatschappij, met de "tramboot". Na opheffing van de tramlijn (1953) verviel de veerdienst. Het andere veer Anna Jacobapolder-Zijpe was tot 6 juni 1988 in gebruik, toen de Philipsdam werd geopend.

4.3 Dijken en dammen

In 1847, met de bedijking van de Anna Jacobapolder, kreeg Sint Philipsland grotendeels haar huidige vorm. Een bijzonder werk is de Slaakdam (of Slikdam, 1858), de verbinding tussen Sint Philipsland en Noord-Brabant. Met deze dam wilde men de aanslibbing bevorderen ten behoeve van inpoldering. De dam functioneerde echter niet zoals verwacht werd aangezien enkele doorbraken ontstonden. In 1884 liet de Staat de tegenwoordige Slaakdam aanleggen.

4.4 Tramlijn

In 1891 werd concessie aangevraagd voor een stoomtram of lokaalspoor van Brouwershaven over Zonnemaire, Noordgouwe, Zierikzee, Zijpe, Anna Jacobapolder, Sint Philipsland naar Steenberg. Daar kon men aansluiting krijgen op de spoorlijn naar Roosendaal. De Rotterdamse Tramweg Maatschappij (RTM) verklaarde zich bereid deze lijn aan te leggen. De uiteindelijke lijn, die geopend werd in 1900, bestond uit twee gedeelten, die door een stoombootdienst over het Zijpe met elkaar waren verbonden. Aan beide zijden van het Zijpe had het Rijk gezorgd voor zogenaamde tramweghavens.

Naast het vervoer van passagiers was de tramlijn van essentiële betekenis voor het transport van suikerbieten naar de diverse fabrieken. Overal langs de lijn moeten laadplaatsen zijn geweest. Nergens waren er zoveel als tussen Anna Jacobapolder en Steenberg: de bietenlijn bij uitstek. De laadplaatsen waren meestal voorzien van een weegbrug. Soms was het bietenvervoer zo groot, dat speciale fabriekswagons werden ingezet.

De bietenoogst werd ten dele in schepen overgeslagen. Vanaf 1915 was de RTM overgegaan op containervervoer voor goederenoverslag.

De tramlijn heeft dienst gedaan tot de watersnoodramp in 1953.

5. NEDERZETTINGEN

5.1 Algemeen

De gemeente Sint Philipsland bestaat uit de dorpen Sint Philipsland en Anna Jacobapolder en de buurtschap De Sluis.

De bevolking groeide na 1800 van ca. 400 naar ruim 700 inwoners in 1850. Doordat in 1858 de Anna Jacobapolder toegevoegd werd aan de gemeente Sint Philipsland (daarvoor bij gemeente Bruinisse) steeg het inwonertal tot 1146. Ook in de tweede helft van de 19e eeuw steeg het aantal inwoners sterk. Die tendens zette zich tot in de jaren twintig van deze eeuw voort. Daarna bleef het aantal inwoners steeds rond de 2100 à 2200.

Inwonertal	1849	1899	ca. 1940	1991
Gemeente Sint Philipsland	721	1727	2150	2326
Dorp Sint Philipsland			1910	1909
Anna Jacobapolder			240	417

5.2 Sint Philipsland

Na de overstroming van het gelijknamige eiland in 1532, herbedijkte men in 1645 weer een deel ervan. In de zuidoost hoek van dit bedijkte gebied werd volgens strakke geometrische opzet het dorp aangelegd. Het werd een zogenaamd ringstraatdorp, met een rechte straat van de dijk naar de kerk, de Voorstraat (afb. 3, 4, 5).

Rond 1865 waren de Voorstraat en de Achterstraat bebouwd. Aan de Achterstraat verrees in 1871 het kerkgebouw van de Oud Gereformeerde Gemeente in Nederland, dat van een nieuwe voorgevel is voorzien. De bevolkingsaanwas in de 19e eeuw bracht een uitbreiding van het aantal woningen met zich mee. Het ten zuidwesten van de Achterstraat gelegen Karreveld werd in de tweede helft van de 19e eeuw vrijwel geheel volgebouwd, zonder dat sprake was van een ruime, planmatige opzet. Deze wijk is na de watersnoodramp van 1953 geheel vernieuwd.

Vervolgens werd uitgebreid aan de noordzijde van de Hervormde kerk, langs de Schoolstraat.

Na de eeuwwisseling werden ook woningen gebouwd ten oosten van de Oostdijk en aan de Wilhelminastraat.

Eveneens ten oosten van de Oostdijk en buiten de bebouwde kom, was in 1871 de begraafplaats aangelegd.

Aan de Rijksweg werd in 1925 naar ontwerp van ir. H. Sangster een het dorpsilhouet bepalende watertoren gebouwd.

Na de watersnoodramp werd de nieuwbouw vooral geconcentreerd ten noorden en ten westen van de oude dorpskern.

5.3 Anna Jacobapolder

Het tegenwoordige wegdorp Anna Jacobapolder (afb. 3, 4) ontstond in het midden van de vorige eeuw, na de bedijking van de Anna Jacobapolder in 1847.

De vroegste bebouwing bevond zich aan de Noordweg. Hier stonden arbeiderswoningen, die vanaf het begin van deze eeuw werden verbeterd en vernieuwd, zodat van het oorspronkelijke niets over bleef.

Vervolgens ging men ook bouwen aan de Langeweg, waar voornamelijk aaneengesloten bebouwing ontstond. In 1861 werd de openbare lagere school gebouwd (in 1983 verbouwd tot drie woningen). In 1895 kwamen het kerkgebouw en de pastorie van de Gereformeerde Kerk tot stand.

De kerk is in gebruik als woning en de pastorie wordt momenteel ingrijpend verbouwd.

In 1922 werd ten westen van de dorpskern een begraafplaats aangelegd.

5.4 Buitengebied

Het buitengebied van de gemeente Sint Philipsland heeft een agrarisch karakter. De boerderijen liggen verspreid in het gebied.

Met name in de Oude Polder van Sint Philipsland bevinden zich enkele boerderijen die oorspronkelijk van vóór 1850 zijn, maar daarna (onder andere ten gevolge van de watersnood) vernieuwd zijn.

In de in 1847 door W.F. del Campo, genaamd Camp, bedijkte Anna Jacobapolder werden in eerste instantie rond 1850 vier boerderijen gebouwd. Iets later werd er nog één gesticht (vóór 1875). Toen deze boerderijen in 1875 verpacht werden, bleek dat ze te groot van omvang waren voor een gewone boer om ze in z'n geheel te pachten. Dit was de reden dat de bedrijven werden gesplitst en nieuwe boerderijen werden gebouwd. Van de oorspronkelijke bebouwing van de vijf oudste boerderijen is niet veel over. Tegen de eeuwwisseling werden de meeste panden vernieuwd.

In oorsprong vertoonden de complexen in de Anna Jacobapolder veel overeenkomsten: grote dwarsdeelschuren en vrij sobere losstaande woonhuizen. Ook de vernieuwde complexen bezitten grote overeenkomsten, waardoor er een eigen karakter in deze polder is ontstaan.

Bij de plaats van afvaart van het veer naar Zijpe, kwam enige bebouwing tot stand.

In 1900 werd hier op verzoek van de Rotterdamse Tramweg Maatschappij (RTM) een veerhaven aangelegd. Een deel van het personeel van deze maatschappij werd hier gehuisvest. Zo ontstond de buurtschap De Sluis, genoemd naar de aldaar gelegen suatiesluis. In 1943 werd echter het merendeel van de woningen in dit buurtschap afgebroken op last van de Duitsers.

6. NABESCHOUWING INVENTARISATIE

De kernen op het eiland St. Philipsland hebben alle noemenswaardige ontwikkelingen doorgemaakt in de periode 1850-1945. Bijzondere ontwikkelingen die middels een stedenbouwkundige typologie verduidelijkt dienen te worden, hebben echter niet plaats gevonden.

De inventarisaties richtten zich op de volgende objecten:

In de kern Sint Philipsland bevinden zich een aantal objecten met goede, vrij rijke bouwtydkarakteristieken, gebouwd als vervanging van oudere panden of als verdichting. De uit 1871 daterende kerk aan de Achterstraat heeft na de verbouwingen nog vooral belang vanwege het torentje, dat het dorps-silhouet mede bepaalt.

Van de uitbreidingen van de woonbebouwing uit de periode 1850-1945 heeft alleen de wijk ten oosten van de Oostdijk de overstroming van 1953 overleefd. Architectonisch en stedenbouwkundig is de bebouwing niet interessant.

In de kern Anna Jacobapolder waren tijdens de inventarisatie nog enkele woonhuisjes uit de ontstaanstijd van het dorp te vinden die niet sterk waren aangetast.

Voorts enkele als verdichting gebouwde objecten: woonhuizen en agrarische objecten. Vermeldenswaard vanwege de functie is de voormalige maalderij aan de Langeweg 52.

Het kerntje of buurtschap De Sluis is in de huidige vorm geheel van na de Tweede Wereldoorlog.

Het buitengebied bevat enkele bijzondere, min of meer op zichzelf staande objecten: de beeldbepalende watertoren bij St. Philipsland in Art-Deco trant; het monumentale boerderij-complex "Hollands Hoeve" met de naam in het pannendak van de schuur; de eendenkooi uit het eind van de 19e eeuw als bijzonder landschappelijk element.

Anderzijds vormt een deel van de boerderij bezetting in het nieuwland een karakteristieke, streek gebonden eenheid: "Rumoirt" bij Anna Jacobapolder en vier andere boerderijen waarvan het uiterlijk grotendeels van rond 1900 stamt. De huidige bebouwing van "de Stelberg" is geheel van na de Tweede Wereldoorlog.

7. GEBIED MET BIJZONDERE WAARDE (AFB. 6)

Een bijzonder infrastructuureel element vormt de voormalige veerhaven. De objecten bij deze haven dateren grotendeels van na de watersnoodramp in 1953. Als laatste van de kleinschalige veerverbindingen over de Zeeuwse wateren bezit het complex historische waarde, samen met het complex bij Zijpe.

LITERATUURLIJST

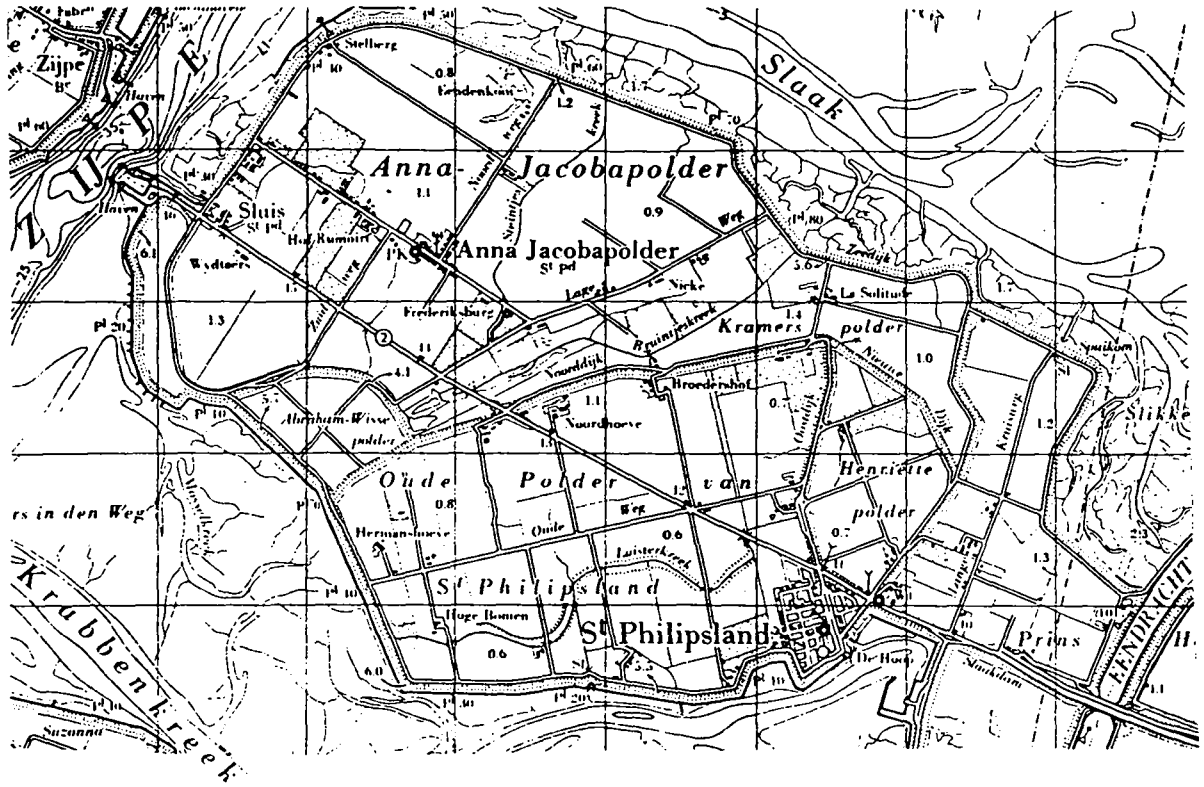
- W.J.J. Boot, Zijpe-Anna Jacobapolder 1900-1988, Afscheid van ons scheepvaartbedrijf, Zierikzee 1988
- M.P. de Bruin, Tussen Krammer en Keeten, T.K.N.A.G. dl. LXXX, nr. 1, 1953, p. 22
- Encyclopedie van Zeeland, 3 delen, Middelburg
- Historische Atlas Zeeland, chromotopografische Kaart des Rijks 1:25.000, Landsmeer, 1989
- J.A. Klompe, Anna Jacoba Polder, Ontstaan, leven, wonen, z.p., z.j.
- Kunstreisboek voor Nederland-Zeeland, Weesp 1985⁸
- J. Kuyper, Gemeente-atlas van Nederland, V. Zeeland, Zaltbommel 1971 (oorspr. Leeuwarden 1866)
- Provinciale Almanak voor Zeeland '87/'89, in opdracht van het provinciaal bestuur samengesteld door het bureau voorlichting der provincie, Middelburg 1986
- H. Uil en G.C. Groenleer, De Gemeente van huis uit. Een tocht langs de gemeentehuizen van Schouwen-Duiveland en Sint Philipsland, Zierikzee 1989
- H. Uil, m.m.v. J.A. Klompe, Sint Philipsland, eiland in de Zeeuwse delta 1487-1987, Sint Philipsland 1987
- M.H. Wilderom, Tussen Afsluitdammen en Deltadijken II, Noord-Zeeland (Schouwen-Duiveland, Tholen en St. Philipsland), Middelburg 1964
- C. van Winkelen, Kerken op Tholen en Sint Philipsland, deel 1, Klaaswaal/Oud-Beijerland (1989)
- C. van Winkelen, De molens op Tholen en Sint Philipsland, Zierikzee 1978
- C. van Winkelen, Sint Philipsland in oude ansichten deel 2, Zaltbommel 1976

GEINVENTARISEERDE OBJECTEN EN COMPLEXEN

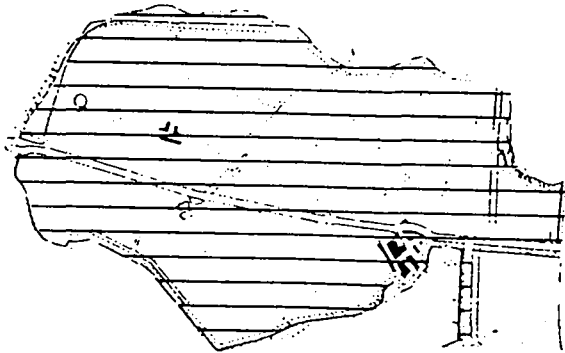
Unieke code	Acc. nr.	Gemeente	Kern	Straat	Huisnummer
ZL-SP-014	0002503	Sint Philipsland	Sint Philipsland	Achterstraat	1
ZL-SP-015	0002504	Sint Philipsland	Sint Philipsland	Achterstraat	31
ZL-SP-005	0002493	Sint Philipsland	Sint Philipsland	Kerkring	3
ZL-SP-020	0002509	Sint Philipsland	Buitengebied	Korte Kruisweg	2
ZL-SP-032	0002520	Sint Philipsland	Buitengebied	Lageweg	12
ZL-SP-031	0002519	Sint Philipsland	Buitengebied	Lageweg	8
ZL-SP-022	0002511	Sint Philipsland	Anna Jacobapolder	Langeweg	29
ZL-SP-023	0002512	Sint Philipsland	Anna Jacobapolder	Langeweg	33
ZL-SP-024	0002513	Sint Philipsland	Anna Jacobapolder	Langeweg	36, 38
ZL-SP-026	0002515	Sint Philipsland	Anna Jacobapolder	Langeweg	44
ZL-SP-029	0003124	Sint Philipsland	Anna Jacobapolder	Langeweg	46
ZL-SP-025	0002514	Sint Philipsland	Anna Jacobapolder	Langeweg	47
ZL-SP-028	0002517	Sint Philipsland	Anna Jacobapolder	Langeweg	52
ZL-SP-027	0002516	Sint Philipsland	Anna Jacobapolder	Langeweg	53
ZL-SP-021	0002510	Sint Philipsland	Buitengebied	Noorddijk	11
ZL-SP-030	0002518	Sint Philipsland	Buitengebied	Noordweg	49
ZL-SP-019	0002508	Sint Philipsland	Buitengebied	Oostdijk	20
ZL-SP-018	0002507	Sint Philipsland	Sint Philipsland	Oostdijk	21
ZL-SP-017	0002506	Sint Philipsland	Sint Philipsland	Oostdijk	43
ZL-SP-016	0002505	Sint Philipsland	Sint Philipsland	Prins Hendrikstraat e.o.	
ZL-SP-001	0002489	Sint Philipsland	Sint Philipsland	Rijksweg	
ZL-SP-044	0003027	Sint Philipsland	Buitengebied	Rijksweg	5
ZL-SP-003	0002491	Sint Philipsland	Sint Philipsland	Stationsstraat	1
ZL-SP-004	0002492	Sint Philipsland	Sint Philipsland	Stationsstraat	1
ZL-SP-002	0002490	Sint Philipsland	Sint Philipsland	Stationsstraat	3
ZL-SP-011	0002500	Sint Philipsland	Sint Philipsland	Voorstraat	
ZL-SP-007	0002496	Sint Philipsland	Sint Philipsland	Voorstraat	13
ZL-SP-008	0002497	Sint Philipsland	Sint Philipsland	Voorstraat	15
ZL-SP-009	0002498	Sint Philipsland	Sint Philipsland	Voorstraat	19
ZL-SP-006-A	0002494	Sint Philipsland	Sint Philipsland	Voorstraat	3
ZL-SP-013	0002502	Sint Philipsland	Sint Philipsland	Voorstraat	40, (38)
ZL-SP-012	0002501	Sint Philipsland	Sint Philipsland	Voorstraat	43
ZL-SP-006-B	0002495	Sint Philipsland	Sint Philipsland	Voorstraat	5
ZL-SP-010	0002499	Sint Philipsland	Sint Philipsland	Voorstraat	50
ZL-SP-033	0002521	Sint Philipsland	Buitengebied	Wisseweg	72

AFBEELDINGEN

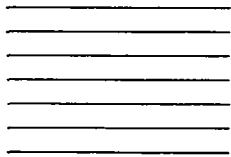
1. Gemeente Sint Philipsland, topografische kaart 1980.
2. Bodemkaart en Legenda landschapstypen.
3. Gemeente Sint Philipsland, 1866 uit: J. Kuyper, Gemeente-atlas van Nederland, V, Zeeland, Zaltbommel 1971 (oorspr. Leeuwarden 1866).
4. Sint Philipsland, Anna Jacobapolder, topografische kaart ca. 1935-'40.
5. Sint Philipsland, met geïnventariseerde panden, 1989.
6. Gebied met bijzondere waarde.

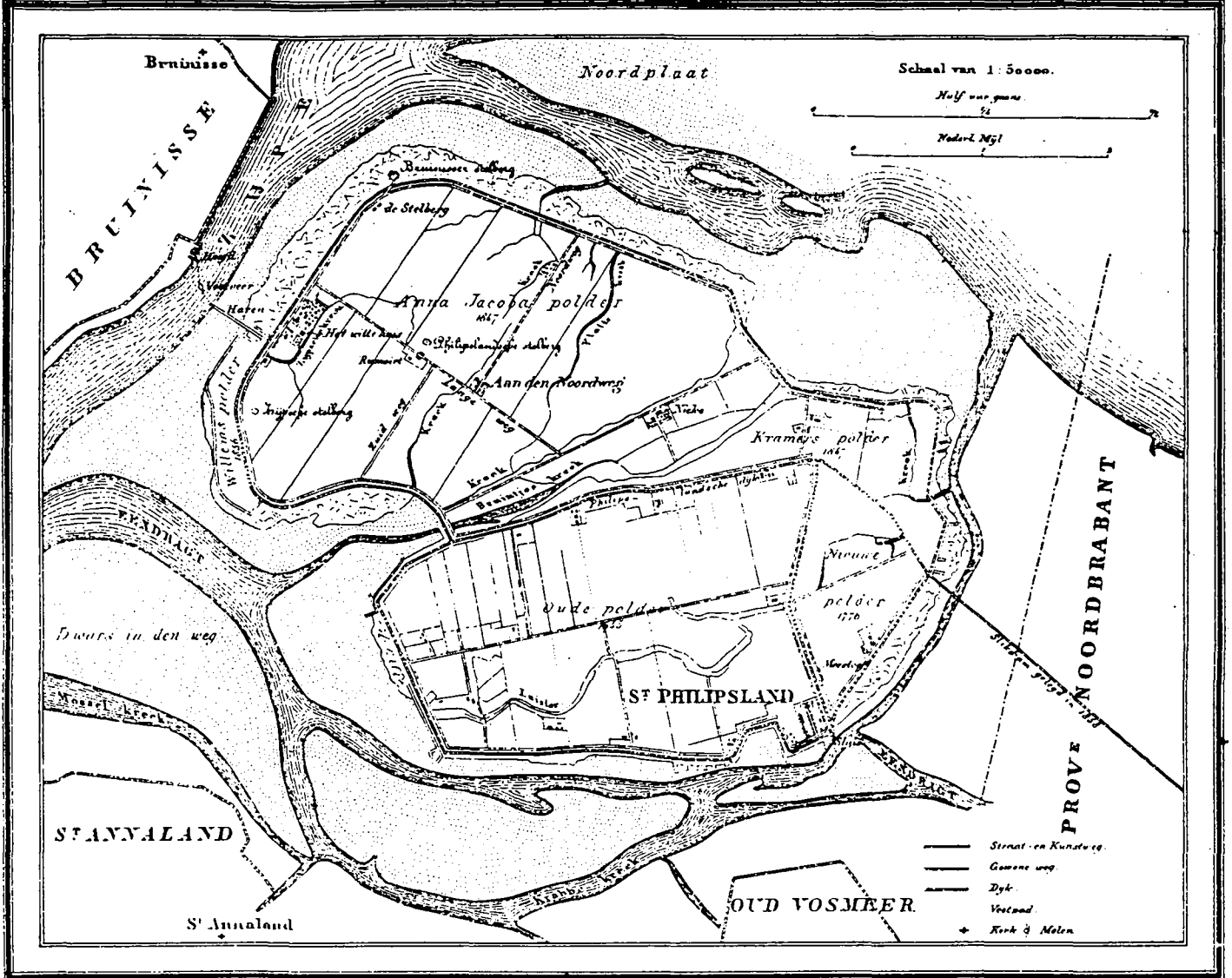
Gemeente Sint Philipsland, 1980

Legenda landschapstypen

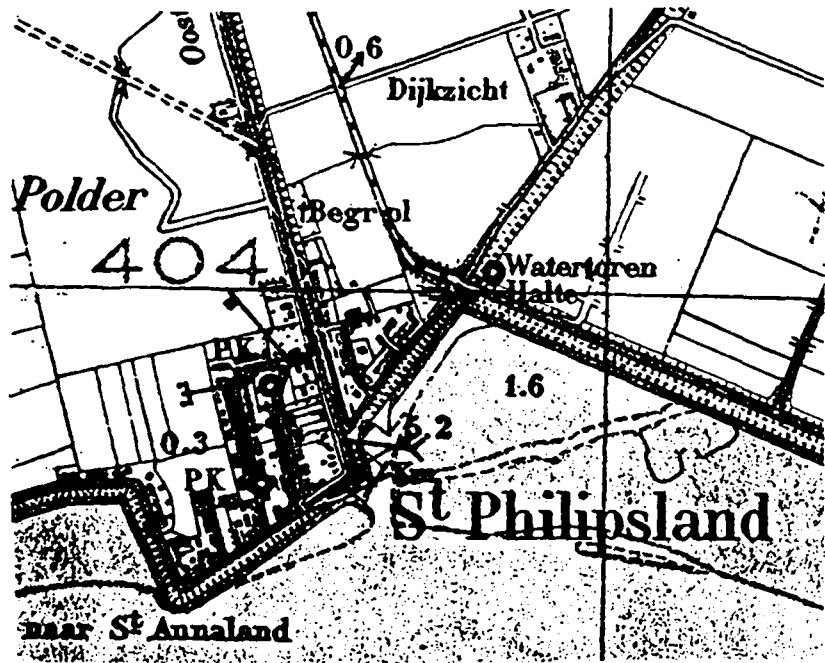
Nieuwland

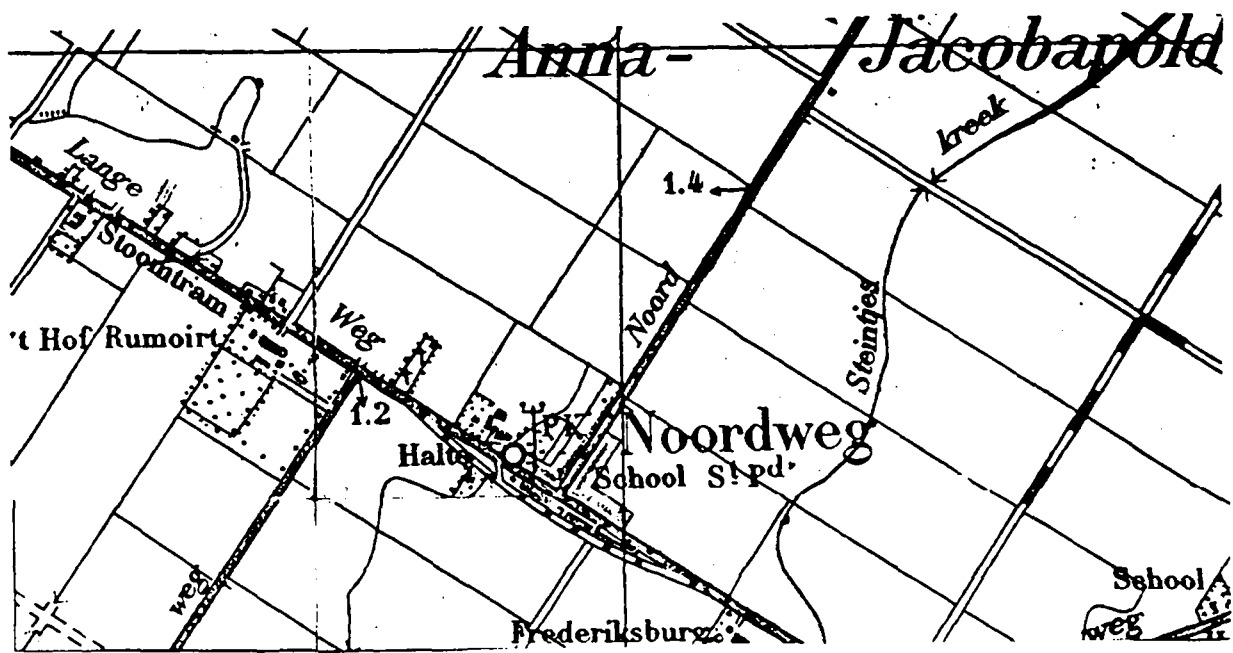
1866.

Uitgave van Hugo Suringar te Leeuwarden.

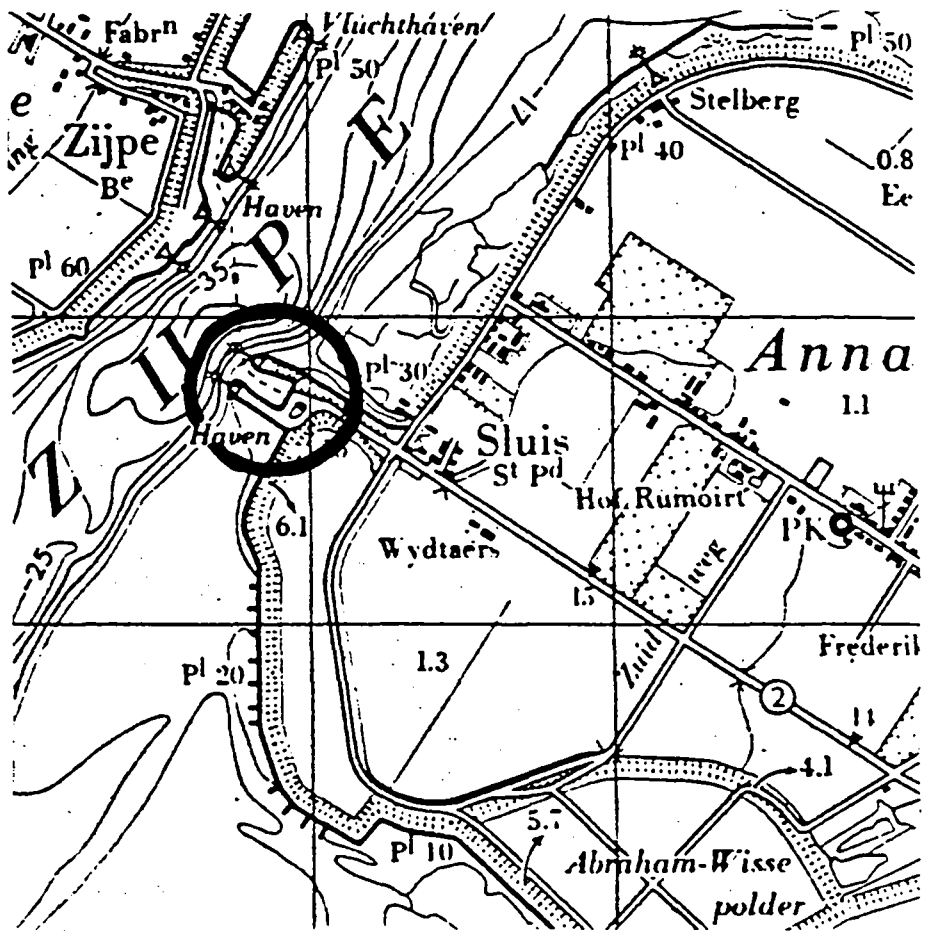
2,839 Bunders. 1200 Inwoners.

Sint Philipsland ca. 1935-1940

Anna Jacobapolder ca. 1935-1940

Gebied met bijzondere waarde :

Voormalige veerhaven Anna Jacobapolder